

Dosarul nr. 2ra-1099/22
2-19194608-01-2ra-10082022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. Z. Talpalaru)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. L. Pruteanu, I. Cotruță, I. Țurcan)

DECIZIE

07 decembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Victor Burduh
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de Pavel Scrob,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Svetlana Scrob împotriva lui Pavel Scrob, intervenient accesoriu Direcția pentru protecția drepturilor copilului sectorul Botanica, mun. Chișinău cu privire la desfacerea căsătoriei și determinarea domiciliului copilului minor și la cererea reconvențională depusă de Pavel Scrob împotriva Svetlanei Scrob intervenient accesoriu Direcția pentru protecția drepturilor copilului sectorul Botanica, mun. Chișinău cu privire la determinarea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor,

împotriva deciziei din 15 martie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Pavel Scrob și a fost menținută hotărârea din 20 ianuarie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

constată:

La data de 05 decembrie 2019, Svetlana Scrob a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Pavel Scrob cu privire la desfacerea căsătoriei și determinarea domiciliului copilului minor.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că la 10 octombrie 2010 a încheiat căsătoria cu Pavel Scrob, iar la XXXXX s-a născut copilul XXXXX.

A menționat că, căsătoria s-a dovedit a fi nefericită și la un moment dat a ajuns la concluzia că în relația cu soțul sunt străini unul față de altul și nimic nu îi leagă, decât creșterea și educarea fiului minor. Soțul nu este împotriva divorțului, însă nu

vrea să se prezinte la Oficiul Stării Civile pentru a-l perfecta pe cale extrajudiciară.

Reclamanta a afirmat că domiciliul copilului urmează să fie stabilit cu ea, deoarece fiul este crescut, supraveghearea, îngrijit și educat în mare măsură de ea și este mai mult atașat de mamă decât de tată. Pârâtul este de acord ca copilul să locuiască cu mama, dar nu dorește să semneze acordul în acest sens.

A solicitat desfacerea căsătoriei și determinarea domiciliului copilului minor XXXXX împreună cu mama.

În cadrul ședinței de judecată din 05 martie 2020, Pavel Scrob a înaintat acțiune reconvențională împotriva Svetlanei Scrob, solicitând determinarea domiciliului copilului minor XXXXX împreună cu tata.

În motivarea acțiunii reconvenționale a indicat că Svetlana Scrob de două luni a abandonat familia și locuiește pe o altă adresă, iar fiul XXXXX a rămas la întreținerea și educația tatălui.

Prin încheierea protocolară din 27 mai 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, a fost atrasă în proces în calitate de intervenient accesoriu Direcția pentru protecția drepturilor copilului sect. Botanica, mun. Chișinău.

La data de 08 decembrie 2020, Pavel Scrob a depus cerere de concretizare a acțiunii reconvenționale, solicitând determinarea domiciliului copilului minor XXXXX împreună cu tata și încasarea din contul Svetlanei Scrob în beneficiul său a pensiei de întreținere pentru copilul minor XXXXX în mărime fixă de 2000 de lei lunar.

În motivarea cererii, Pavel Scrob a indicat suplimentar că la întreținerea și educației Svetlanei Scrob se află fratele ei minor XXXXX, elev al clasei IX la Liceul Teatral Chișinău.

Având în vedere cele menționate, în temeiul art. 38 alin. (2) lit. d) din Codul familiei, consideră că determinarea domiciliului împreună cu tata este în interesele fiului XXXXX, din contul mamei urmând a fi încasată pensia de întreținere.

Prin hotărârea din 20 ianuarie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru a fost admisă acțiunea inițială depusă de Svetlana Scrob și a fost desfăcută căsătoria încheiată între Svetlana Scrob și Pavel Scrob la data de 10 octombrie 2010 la Oficiul Stării Civile sect. Botanica, mun. Chișinău și trecută în Registrul actelor de stare civilă cu nr. 1439. A fost stabilit domiciliul copilului minor XXXXX, născut la XXXXX cu mama Svetlana Scrob. Acțiunea reconvențională înaintată de Pavel Scrob a fost respinsă ca nefondată.

La data de 16 februarie 2021, Pavel Scrob a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea parțială a hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea reconvențională să fie admisă.

Prin decizia din 15 martie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Pavel Scrob și a fost menținută hotărârea din 20 ianuarie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

La data de 29 iulie 2022, Pavel Scrob a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și

trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

În motivarea recursului, recurentul a indicat că instanța de apel a cercetat și apreciat doar probele prezentată de către intimată.

A menționat că în decizia contestată, instanța de apel a indicat că cererea de apel a fost examinată în lipsa apelantului, deși a fost citat legal, fapt ce nu corespunde adevărului, deoarece a fost prezent la ședința de judecată din data de 15 martie 2022, când a fost pronunțat dispozitivul deciziei, și-a expus părerea, și-a susținut și argumentat poziția, fiind vorba de interesele propriului copil.

Recurentul a comunicat că a solicitat să fie examinate condițiile de trai ale ambilor părinți, însă, Direcția pentru protecția drepturilor copilului a examinat doar condițiile de trai ale Svetlanei Scrob, formulând o concluzie subiectivă care nu corespunde realității.

A afirmat că instanța de apel nu a ținut cont că la examinarea cererii de apel copilul minor avea deja vârsta de 10 ani și părerea lui urma a fi ascultată.

Pavel Scrob consideră că aceste încălcări sunt esențiale, iar ignorarea completă de cercetare și apreciere a probelor prezentate de către el au dus la soluționarea greșită a cauzei, la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale acestuia.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că la 06 iunie 2022 decizia motivată a instanței de apel a fost expediată atât la adresa poștală, cât și la adresa electronică a recurentului (f.d. 130).

Astfel, recursul, declarat la 29 iulie 2022, este în termen.

Prin notificările din 10 august 2022 și 03 octombrie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa participanților la proces copia recursului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței (f.d. 138, 140-142, 147-148).

Prin referința depusă la 24 august 2022, Direcția pentru protecția drepturilor copilului sect. Botanica a solicitat ca la pronunțarea deciziei să se țină cont în exclusivitate de interesul superior al copilului.

La data de 18 octombrie 2022 Svetlana Scrob, reprezentată de avocatul Mariana Caliga, a solicitat declararea recursului ca fiind inadmisibil, menționând că argumentele invocate în recurs nu corespund adevărului, instanța de apel a dat o apreciere multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită tuturor probelor prezentate de ambele părți.

Referitor la audierea copilului minor, reprezentantul intimatei a indicat că potrivit normelor de drept material copilul care are vârsta de 10 ani nu poate alege cu care dintre părinți să locuiască. Mai mult ca atât, în decizia din 15 martie 2022 instanța de apel a specificat că în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților, însă, dacă lipsește acordul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului, domiciliul minorului se stabilește de către instanța de judecată, ținând cont de interesele și opinia copilului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate. În

acest caz, instanța judecătorească a luat în considerare atașamentul copilului XXXXX față de fiecare dintre părinți, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.).

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 16 noiembrie 2022 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursul declarat și obiecțiile expuse în referințe, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Iar, în conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din suportul probator prezent la materialele cauzei rezultă că la 10 octombrie 2010 a fost încheiată căsătoria între Svetlana Scrob și Pavel Scrob.

În căsătorie s-a născut la XXXXX copilul XXXXX (f.d. 4).

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Svetlana Scrob a solicitat desfacerea căsătoriei și determinarea domiciliului copilului minor XXXXX împreună cu mama.

Pavel Scrob a înaintat acțiune reconvențională, solicitând determinarea domiciliului copilului minor XXXXX împreună cu tata și încasarea din contul Svetlanei Scrob în beneficiul său a pensiei de întreținere pentru copilul minor XXXXX în mărime fixă de 2000 de lei lunar.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a admis acțiunea inițială depusă de Svetlana Scrob și a desfăcut căsătoria încheiată între părți, stabilind domiciliul copilului minor XXXXX, născut la XXXXX, cu mama Svetlana Scrob. Acțiunea reconvențională înaintată de Pavel Scrob a fost respinsă ca nefondată.

Ulterior, instanța de apel de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de Pavel Scrob, a ajuns la concluzia netemeinicii acestuia și a menținut hotărârea primei instanțe.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că soluția instanței de fond cu privire la stabilirea domiciliului copilului cu mama și respingerea încredințării minorului spre creștere și educare tatălui, este una justificată și rezultă dintr-o bază obiectivă convingătoare.

Instanța apel a menționat că, deși atât mama copilului, cât și tatăl acestuia, se caracterizează pozitiv, totuși, a reținut dorința și posibilitățile efective ale mamei, care la caz poate să ofere copilului în vârstă de 10 ani mai multe garanții de creștere și dezvoltare în acest sens. Mama are grijă de sănătatea copilului, ultimul fiind periodic la evidența medicilor, se ocupă de educația și dezvoltarea acestuia, contribuie financiar la întreținerea lui. Un alt argument care dovedește competența Svetlanei Scrob în ceea ce ține de îngrijirea, educarea și creșterea propriului copil este faptul încredințării în grija acesteia a fratelui XXXXX, asupra căruia a avut un impact pozitiv, iar în condițiile în care i-a reușit să aibă grijă de fratele său, va putea să-și educe, îngrijească și să crească propriul copil.

Totodată, instanța a specificat că prin menținerea domiciliului copilului cu mama, tatăl Pavel Scrob nu va fi limitat în dreptul de a comunica și a se vedea cu copilul prin orice modalități posibile.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu prevederile aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că atât prima instanță, cât și instanța de apel, la examinarea cerinței de stabilire a domiciliului copilului minor, nu au ținut cont de opinia copilului.

Or, conform art. 63 alin. (1)-(2) din Codul familiei, în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților. Dacă lipsește acordul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului, iar copilul care a împlinit vârsta de 14 ani refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul minorului se stabilește de către instanța de judecată, ținând cont de interesele și opinia copilului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate. În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.)

De asemenea, instanța de apel a ignorat și prevederile art. 54 din Codul familiei, potrivit cărora copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului se ține cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului.

Astfel, în acest scop, copilului i se va da, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau un organism competent, în conformitate cu regulile de procedură din

legislația națională, care stabilește posibilitatea audierii minorului în prezența pedagogului, cât și în prezența părinților.

Așadar, prin prisma acestor prevederi legale, instanța urma să stabilească posibilitatea audierii opiniei copilului asupra problemelor care îi ating interesele, reieșind din vârsta și gradul lui de maturitate.

Acest drept al minorului este consfințit și pe plan internațional, prin prisma prevederilor art. 12 din Convenția ONU privind drepturile copilului adoptată la 20 noiembrie 1989, la New York, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993 prin care statele părți garantează copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Aceste împrejurări devin inevitabile, deoarece instanței de judecată îi revine sarcina de a stabili acel interes superior al copilului, care ar înclina balanța justiției către mamă sau către tată, astfel interesul superior al copilului fiind singurul criteriu după care instanța se călăuzește pentru a decide cu privire la exercitarea drepturilor părintești.

Pe parcursul examinării cauzei în instanța de apel, Pavel Scrob a depus cerere în scris, prin care a solicitat să fie audiat copilul minor XXXXX cu privire la opinia lui cu cine din părinți dorește să locuiască (f.d. 103), însă Curtea de Apel Chișinău, contrar prevederilor art. 203 din Codul de procedură civilă, care obligă instanța de judecată să soluționeze cererile și demersurile participanților la proces, nu s-a expus asupra cererii lui Pavel Scrob și a examinat cauza fără a verifica posibilitatea de a asculta opinia copilului minor.

Distinct de aceste constatări, se stabilește că soluția instanței de apel nu conține o argumentare clară din care să rezulte certitudinea adoptării soluției la care s-a ajuns, având o motivare superficială, fără a fi abordate toate aspectele importante în speță, respectiv, instanța de recurs fiind în imposibilitatea să exercite controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea hotărârii atacate cu privire la oricare dintre motivele prevăzute de lege, fapt ce dictează remiterea cauzei la rejudecare.

În concluzie și în sensul art. 6§1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanța de recurs ține să menționeze că instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care își întemeiază hotărârile, iar, având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și a casa integral decizia instanței de apel, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de Pavel Scrob.

Se casează integral decizia din 15 martie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Svetlana Scrob împotriva lui Pavel Scrob, intervenient accesoriu Direcția pentru protecția drepturilor copilului sectorul Botanica, mun. Chișinău cu privire la desfacerea căsătoriei și determinarea domiciliului copilului minor și la cererea reconvențională depusă de Pavel Scrob împotriva Svetlanei Scrob intervenient accesoriu Direcția pentru protecția drepturilor copilului sectorul Botanica, mun. Chișinău cu privire la determinarea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Victor Burduh

Mariana Pitic